

Neuvottelujen käynnistäminen Cotonoun sopimuksen soveltamatta jättämisestä Ugandan ja Nigerian osalta homoseksuaalisuuden kriminalisoivan lainsäädännön äskettäisen kiristämisen vuoksi

Euroopan parlamentin päätöslauselma 13. maaliskuuta 2014 neuvottelujen käynnistämisestä Cotonoun sopimuksen soveltamatta jättämisestä Ugandan ja Nigerian osalta homoseksuaalisuuden kriminalisoivan lainsäädännön äskettäisen kiristämisen vuoksi (2014/2634(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ja -välineet, myös ihmisoikeuksia koskeviin Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvät velvoitteet, jotka takaavat ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä syrjinnän kieltämisen,
- ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen sekä Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien peruskirjan,
- ottaa huomioon YK:n ihmisoikeusneuvoston 17. kesäkuuta 2011 antaman päätöslauselman 17/19 ihmisoikeuksista, seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuoli-identiteetistä,
- ottaa huomioon Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä tehdyn kumppanuussopimuksen (Cotonoun sopimus) toisen tarkistamisen ja siihen sisällytetyt ihmisoikeuksia ja julkista terveydenhoitoa koskevat lausekkeet ja sitoumukset ja erityisesti 8 artiklan 4 kohdan, 9 artiklan, 31 a artiklan e kohdan ja 96 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan, 3 artiklan 5 kohdan, 21 artiklan, 24 artiklan, 29 artiklan ja 31 artiklan sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 10 artiklan ja 215 artiklan, jotka velvoittavat EU:ta ja sen jäsenvaltioita vaalimaan ja puolustamaan yleismaailmallisia ihmisoikeuksia ja suojelemaan yksilöitä kansainvälisissä suhteissaan ja hyväksymään rajoittavia toimenpiteitä vakavissa ihmisoikeusloukkaustapauksissa,
- ottaa huomioon neuvoston 24. kesäkuuta 2013 hyväksymät suuntaviivat homo- ja biseksuaalien, transihmisten sekä intersukupuolisten henkilöiden (HLBTI) kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi,
- ottaa huomioon komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan 15. tammikuuta 2014 antaman julkilausuman, jossa hän toi julki huolestuneisuutensa Nigeriassa allekirjoitetusta laista, jossa kielletään samaa sukupuolta olevien avioliitot,

- ottaa huomioon varapuheenjohtajan / korkean edustajan 20. joulukuuta 2013 antaman julkilausuman homoseksuaalisuuden vastaisen lakiesityksen hyväksymisestä Ugandassa,
- ottaa huomioon Yhdysvaltain presidentin Barack Obaman 16. helmikuuta 2014 antaman julkilausuman homoseksuaalisuuden vastaisen lakiesityksen hyväksymisestä Ugandassa ja hänen presidentti Musevenille esittämänsä pyynnön olla vahvistamatta lakia allekirjoituksellaan,
- ottaa huomioon varapuheenjohtajan / korkean edustajan 18. helmikuuta 2014 antaman julkilausuman homoseksuaalisuuden vastaisesta lainsäädännöstä Ugandassa,
- ottaa huomioon Ban-ki-moonin 25. helmikuuta 2014 antaman julkilausuman, jossa hän kehotti Ugandan viranomaisia muuttamaan maan homoseksuaalisuuden vastaista lakiesitystä tai kumoamaan sen,
- ottaa huomioon korkean edustajan EU:n puolesta 4. maaliskuuta 2014 antaman julistuksen Ugandan homoseksuaalisuuden vastaisesta laista,
- ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2012 antamansa päätöslauselman lesboihin kohdistuvasta väkivallasta ja homo- ja biseksuaalien, transihmisten sekä intersukupuolisten henkilöiden (HLBTI) oikeuksista Afrikassa¹, 13. kesäkuuta 2013 antamansa lainsäädäntöpäätöslauselman esityksestä neuvoston päätökseksi Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välillä Cotonoussa 23 päivänä kesäkuuta 2000 allekirjoitetun ja ensimmäisen kerran Luxemburgissa 25. kesäkuuta 2005 muutetun kumppanuussopimuksen muuttamista toisen kerran koskevan sopimuksen tekemisestä² ja 11. joulukuuta 2013 antamansa päätöslauselman ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa 2012 ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla³,
- ottaa huomioon 17. joulukuuta 2009 antamansa päätöslauselman Ugandassa tehdystä homoseksuaalisuuden vastaisesta lakiesityksestä⁴, 16. joulukuuta 2010 antamansa päätöslauselman Ugandasta ja Bahatin lakiesityksestä sekä homo- ja biseksuaalien sekä transihmisten syrjinnästä⁵ ja 17. helmikuuta 2011 antamansa päätöslauselman Ugandasta: David Katon surmaaminen⁶,
- ottaa huomioon 15. maaliskuuta 2012⁷ ja 4. heinäkuuta 2013⁸ antamansa päätöslauselmat Nigerian tilanteesta,

¹ EUVL C 349 E, 29.11.2013, s. 88.

² Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0273.

³ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0575.

⁴ EUVL C 286 E, 22.10.2010, s. 25.

⁵ EUVL C 169 E, 15.6.2012, s. 134.

⁶ EUVL C 188 E, 28.6.2012, s. 62.

⁷ EUVL C 251 E, 31.8.2013, s. 97.

⁸ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0335.

- ottaa huomioon 16. tammikuuta 2014 antamansa päätöslauselman äskettäisistä toimista homo- ja biseksuaalien, transihmisten sekä intersukupuolisten henkilöiden (HLBTI) kriminalisoimiseksi¹,
 - ottaa huomioon 28. syyskuuta 2011 antamansa päätöslauselman ihmisoikeuksista, seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuoli-identiteetistä YK:ssa²,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 122 artiklan 5 kohdan ja 110 artiklan 4 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan; toteaa, että kaikilla valtioilla on velvollisuus estää yksilön ominaisuuksiin, kuten seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun, perustuva väkivalta, vihan lietsominen ja leimaaminen;
- B. ottaa huomioon, että Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tavoitteena on edistää demokratiaa ja oikeusvaltiota sekä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja vakiinnuttaa ne;
- C. huomauttaa, että homoseksuaalisuus katsotaan rikokseksi jopa 76 maassa ja niistä viidessä tällaisista rikoksista langetetaan kuolemantuomio;
- D. toteaa, että samaa sukupuolta olevien vapaaehtoisesta seksuaalisesta kanssakäymisestä rangaistiin jo aiemmin 14 vuoden vankeudella Ugandassa maan rikoslain 145 pykälän nojalla ja seitsemän vuoden vankeusrangaistuksella Nigerian rikoslain 214 pykälän nojalla (tai sen 12:ssa sharia-lakia soveltavassa osavaltiossa kuolemantuomiolla);
- E. ottaa huomioon, että Ugandan parlamentti hyväksyi 20. joulukuuta 2013 homoseksuaalisuuden vastaisen lakiesityksen, jonka mukaan HLBTI-henkilöiden oikeuksien tukemisesta tai ”homoseksuaalisuuden harjoittamiseen” taloa, huonetta tai huoneiden pitämisestä voidaan langettaa jopa seitsemän vuoden vankeusrangaistus ja ”rikoksenuusijoille” tai HI-virustartunnan saaneille rikoksenteikijöille voidaan langettaa elinkautinen vankeusrangaistus; toteaa, että Ugandan tasavallan presidentti Yoweri Museveni vahvisti lain allekirjoituksellaan 24. helmikuuta 2014;
- F. panee merkille, että Ugandan viranomaiset hyväksyivät pornografian vastaisen lain sekä yleistä järjestyksenpitoa koskevan lain, joilla hyökätään entistä hanakammin ihmisoikeuksia ja ihmisoikeuksien puolustamiseen erikoistuneita kansalaisjärjestöjä vastaan; toteaa, että tämä on osoitus kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta ja heikkenemisestä;
- G. ottaa huomioon, että Nigerian senaatti hyväksyi 17. joulukuuta 2013 samaa sukupuolta olevien avioliitot kieltävän lakiesityksen, jonka mukaan parisuhteessa oleville samaa sukupuolta oleville henkilöille voidaan langettaa jopa 14 vuoden vankeusrangaistus ja samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittojen todistajina toimiville tai HLBTI-henkilöille suunnattuja baareja, järjestöjä tai yhdistyksiä hoitaville tai näihin osallistuville henkilöille jopa kymmenen vuoden vankeusrangaistus; toteaa, että presidentti Goodluck Jonathan vahvisti lain allekirjoituksellaan tammikuussa 2014;

¹ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2014)0046.

² EUVL C 56 E, 26.2.2013, s. 100.

- H. toteaa, että jotkut tiedotusvälineet, yleisön jäsenet sekä poliittiset ja uskonnolliset johtajat näissä maissa ovat jatkuvasti lisänneet toimiaan, joilla he pyrkivät uhkailemaan HLBTI-henkilöitä, vähentämään heidän ja myös kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksia ajavien ryhmien oikeuksia sekä oikeuttamaan heihin kohdistuvan väkivallan; ottaa huomioon, että pian presidentti Museveni allekirjoitettua lakiesityksen ugandalainen iltapäivälehti julkaisi kahdensadan ugandalaisen homoseksuaalin nimet ja kuvat, mikä vaikutti erittäin kielteisesti näiden turvallisuustilanteeseen; toteaa, että tiedotusvälineiden mukaan HLBTI-henkilöiden pidätykset ja näihin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt;
- I. huomauttaa, että lukuisat valtionpäämiehet ja pääministerit, YK:n johtajat, hallitusten ja parlamenttien edustajat, unioni (neuvosto, parlamentti, komissio ja varapuheenjohtaja / korkea edustaja mukaan luettuina) sekä lukuisat kansainväliset merkkihenkilöt ovat jyrkästi tuominneet lait, joilla kriminalisoidaan HLBTI-henkilöt;
- J. korostaa, että EU:n yhteistyöllä olisi tuettava AKT-valtioiden toimia, joilla pyritään kehittämään oikeudellisia ja poliittisia järjestelmiä ja kumoamaan rankaisuvia lakeja, toimintalinjoja ja käytäntöjä sekä vähentämään leimautumista ja syrjintää, jotka heikentävät ihmisoikeuksien toteutumista, lisäävät HIV/aids-riskiä ja haittaavat tehokkaiden HIV:n/aidsin ehkäisytoimien, hoitojen ja tukipalveluiden saatavuutta, mukaan luettuina lääkkeet, hyödykkeet ja palvelut HIV:n/aidsin kanssa eläville henkilöille ja riskialtteimmille väestöryhmille;
- K. toteaa, että YK:n HIV:n ja aidsin vastaisessa ohjelmassa sekä aidsin, tuberkuloosin ja malarian torjunnan maailmanlaajuisessa rahastossa pelätään, että HLBTI-henkilöiltä sekä Nigerian ja Ugandan 3,4 miljoonalta hiv-tartunnan saaneelta kansalaiselta evätään mahdollisuudet saada elintärkeitä terveydenhuoltopalveluita, ja vaaditaan, että lakien perustuslaillisuutta tarkastellaan kiireesti uudelleen kansanterveyteen ja ihmisoikeuksiin liittyvien vakavien seikkojen valossa;
- L. korostaa, että kiristämällä kriminalisoivaa lainsäädäntöä, joka koskee samaa sukupuolta olevien aikuisten vapaaehtoista seksuaalista kanssakäymistä, vaikeutetaan entisestään erityisesti sukupuolten tasa-arvoa ja tautien torjuntaa koskevien vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttamista sekä vuoden 2015 jälkeisten kehitystoimien onnistumismahdollisuuksia;
- M. toteaa, että jotkut jäsenvaltiot, kuten Alankomaat, Tanska ja Ruotsi, sekä eräät muut maat, kuten Amerikan yhdysvallat ja Norja, ovat päättäneet joko olla antamatta tukea Ugandan hallitukselle tai siirtäneet tukensa pois valtiolta ja sen sijaan suunnanneet sen kansalaisyhteiskunnalle;
- N. ottaa huomioon, että Cotonoun sopimuksen 96 artiklan 1a kohdan nojalla voidaan käynnistää neuvottelut, joilla pyritään siihen, että sopimusta ei enää sovellettaisi sopimusosapuoliin, jotka eivät täytä 8 artiklan 4 kohdan ja 9 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan;
1. pitää valitettavana, että hyväksytään uusia lakeja, jotka uhkaavat vakavasti sellaisia yleismaailmallisia oikeuksia kuin oikeus elämään, oikeus sana- ja kokoontumisvapauteen, oikeus olla joutumatta kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun uhriksi; toteaa jälleen, että seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti ovat osa kansainvälisessä oikeudessa ja kansallisissa valtiosäännöissä taattua yksilöiden

oikeutta yksityisyyteen; korostaa, että HLBTI-henkilöiden tasa-arvo kuuluu kiistattomasti perusihmisoikeuksiin;

2. palauttaa mieliin Afrikan ihmisoikeus- ja kansalaisoikeustoimikunnan ja YK:n ihmisoikeuskomitean lausunnot, joiden mukaisesti mikään valtio ei voi kansallisella lainsäädännöllään kumota kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteitaan;
3. kehottaa Ugandan presidenttiä kumoamaan homoseksuaalisuuden vastaisen lain sekä Ugandan rikoslain 145 pykälän; kehottaa Nigerian presidenttiä kumoamaan samaa sukupuolta olevien avioliitot kieltävän lakiesityksen sekä Nigerian rikoslain 214 ja 217 pykälän, sillä ne rikkovat kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita;
4. toteaa, että allekirjoittamalla nämä lait Ugandan ja Nigerian hallitukset laiminlyövät ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, demokraattisista periaatteista ja oikeusvaltiosta aiheutuvan velvoitteen, johon viitataan Cotonoun sopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa;
5. toistaa, että nämä lait kuuluvat Cotonoun sopimuksen 96 artiklan 1 a kohdan b alakohdan soveltamisalaan erityisen kiireellisinä tapauksina, toisin sanoen poikkeuksellisinä tilanteina, joissa jotakin 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua olennaista osaa rikotaan erityisen räikeästi ja jotka edellyttävät välitöntä toimintaa;
6. kehottaa komissiota siksi käynnistämään tehostetun ja kiireellisen poliittisen vuoropuhelun 8 artiklan mukaisesti paikallisella tasolla ja ministeritasolla ja pyytämään keskustelun avaamista viimeistään EU–Afrikka-huippukokouksessa;
7. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tarkistamaan kehitysyhteistyötään ja kehitysapustrategiaansa Ugandan ja Nigerian kanssa ja asettamaan etusijalle avun ohjaamisen kansalaisyhteiskunnalle ja muille järjestöille eikä niinkään avun jäädyttämistä edes alakohtaisesti;
8. kehottaa Afrikan unionia omaksuma johtavan roolin ja perustamaan sisäisen komitean tarkastelemaan näitä lakeja ja kysymyksiä;
9. kehottaa Afrikan unionin ja Euroopan unionin johtajia puuttumaan näihin lakeihin neljännessä Afrikka–EU-huippukokouksessa, joka on määrää pitävä 2.–3. huhtikuuta 2014;
10. kehottaa jäsenvaltioita tai korkeaa edustajaa komission tuella harkitsemaan kohdennettuja pakotteita, kuten matkustus- ja viisumikieltoja, näiden kahden lain laatimisesta ja hyväksymisestä vastuussa oleville avainhenkilöille;
11. palauttaa mieleen Euroopan unionin tuomioistuimen 7. marraskuuta 2013 antaman tuomion asiassa X, Y, Z vs. Minister voor Immigratie en Asiel (asiat C-199–201/12), jossa korostetaan, että tiettyä seksuaalista suuntautuneisuutta edustavat henkilöt, joihin kohdistetaan lakeja, joilla kriminalisoidaan heidän käyttäytymisensä tai identiteettinsä, voivat muodostaa turvapaikan myöntämisen kannalta erityisen sosiaalisen ryhmän;
12. pahoittelee Afrikan kansakuntien yleisesti lisääntyvää sosiaalista, taloudellista ja poliittista ahdinkoa, kun niitä uhkaa uskonnollinen fundamentalismi, joka on käymässä yhä läpitukevammaksi, mistä aiheutuu vakavia seurauksia yksilöiden ihmisarvolle, kehitykselle ja vapaudelle;

13. pyytää komissiota ja neuvostoa sisällyttämään Cotonoun sopimuksen mahdollisesti myöhemmin korvaavaan sopimukseen nimenomaisen määräyksen seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän kieltämisestä, kuten parlamentti on useaan otteeseen vaatinut;
14. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komissiolle, neuvostolle, Euroopan ulkosuhdehallinnolle, jäsenvaltioille, Ugandan, Nigerian, Kongon demokraattisen tasavallan ja Intian hallituksille ja parlamenteille sekä Ugandan ja Nigerian presidenteille.